

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİNE YÖNELİK TUTUM VE ÖZ-YETERLİKLERİ

Nurgül KESKİ¹, Erman ÖNCÜ², Sonnur KÜÇÜK KILIÇ²

¹Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul, ²KTÜ Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Trabzon

Geliş Tarihi: 15.04.2016

Kabul Tarihi: 26.05.2016

Öz: Bu araştırmanın amacı; ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz-yeterliklerini bazı değişkenlere göre incelemek ve aralarındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 eğitim-öğretim yılında üç devlet ortaokulunda öğrenim gören 820'si kız, 837'si erkek 1657 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak 'Beden Eğitimi Yatkınlık Ölçeği' kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde istatistiki yöntemler olarak; betimsel istatistikler, t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Tukey çoklu karşılaştırma ve Pearson Correlation testleri kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda katılımcıların beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının orta seviyenin üzerinde, öz-yeterliklerinin ise yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermezken, öz-yeterlikleri ise anlamlı olarak değişmektedir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz-yeterliklerinin sınıf düzeyi ve beden eğitimi öğretmeninin cinsiyeti değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan araştırma sonuçları, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ve öz-yeterlikleri arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi, ergen, öz-yeterlik, tutum

ATTITUDES AND SELF-EFFICACY OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS TOWARD PHYSICAL EDUCATION CLASSES

Abstract: The purpose of this study was to analyze perceived levels of attitudes and self-efficacy of middle school students toward physical education classes according to some demographic variables, and to determine the relationship between attitudes and self-efficacy. The sample of the study consists of 1657 (820 female and 837 male) students studying at three state middle schools. "The Physical Education Predisposition Scale" was used to collect data. Descriptive statistical methods, t-test, ANOVA, Tukey's multiple comparison and Pearson Correlation tests were used in the data analysis. The results of analysis indicated that attitudes of middle school students toward physical education classes were above middle level and self-efficacy perceptions of the students toward physical education classes were high level. While there were no significant differences between attitudes of the participants toward physical education classes according to gender, there were significant differences between self-efficacy according to gender. Also, it is found that attitudes and self-efficacy of students differed significantly according to grade level and gender of physical education teachers. On the other hand, results of the study showed a positive correlations at mid-level between attitudes and self-efficacy of middle school students.

Keywords: Physical education, adolescent, self-efficacy, attitude

GİRİŞ

Tarih boyunca insanoğlunun yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan fiziksel aktivite, günümüzde teknolojik gelişmelerle birlikte insanların çalışma hayatı, ulaşım ve serbest zaman aktiviteleri içinde daha az yer almaya başlamıştır. Bu değişimle birlikte insanların yaşamı kolaylaşırken toplum sağlığı ise olumsuz yönde etkilenmektedir. Nitekim kronik hastalıkların oluşmasında genetik, çevresel ve biyolojik risklerin dışında en önemli faktörler arasında hareketsizlik ve beslenmenin yer aldığı bilinmektedir. Diğer taraftan sağlık üzerindeki etkisi yalnızca kilo kontrolü ile kısıtlı olmayan fiziksel aktivite veya hareketin, kas iskelet sistemi, kardiyovasküler sistem, nöromusküler sistem ve psikososyal gelişim için yararlı etkilerinin olduğu pek çok araştırmada belirtilmiştir (Saygın ve ark., 2005; Baltacı ve Düzgün, 2008; Tekin ve ark., 2009; Ridgers, 2012). Bu nedenle hareketin artırılması, hareketsizliğin de azaltılması, gerek çocukluk dönemi için gerekse temelleri çocuklukta atılan pek çok hastalığın önlenmesi için temel stratejilerin arasında yer almalıdır (Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, 2014a). Çocuk ve ergenlerde sağlıklı yaşam için önemli olan fiziksel aktiviteye düzenli katılımın (McKenzie ve ark., 2000) bireye sağlık açısından faydaları olduğu düşünülmektedir (Strong ve ark., 2005).

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2008 yılı raporunda, dünya genelinde 15 yaş ve üzeri yetişkinlerin %31'inin yeterince hareketli olmadığı belirtilmiştir. Sağlık Bakanlığı tarafından 2011'de yapılan Kronik Hastalıklar Risk Faktörleri Araştırması'na göre de Türkiye genelinde kadınların %87'si, erkeklerin %77'sinin yeterli ölçüde fiziksel aktivite yapmadığı belirlenmiştir. Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması'na göre 6-11 yaş grubu çocuklarımızın %58.4'ü düzenli olarak egzersiz yapmamaktadır (Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, 2014b). Mevcut araştırma sonuçlarına bakıldığında, beden eğitimi dersinin gençlerin fiziksel aktiviteye teşvik edilmesinde önemli bir etken olduğu açıkça görülmektedir (Goudas ve ark., 1995; Tappe ve Burgeson, 2004). Diğer yandan düzenli fiziksel aktiviteye katılımın çocuklar ve ergenler için sağlık açısından faydalarının yanında olumlu psikolojik etkilerinin de olduğu bilinmesine rağmen (Bunker, 1998; Ekelund

ve ark., 2007) birçok genç bireyin yeteri kadar fiziksel aktiviteye katılmadığı ileri sürülmektedir (Hilland ve ark., 2009). Fiziksel aktiviteye katılım eksikliğinin ve bazı gençlerde görünen sedanter yaşam tarzının giderilmesi için çeşitli stratejiler ve müdahaleler gerekli görülmüştür (Van Sluijs ve ark., 2007). Bu bağlamda gençlerde fiziksel aktiviteye katılımın güçlendirilmesi ve bu öğelerin uygulanmasının kolaylaştırılması için Welk (1999) tarafından "Gençlerde Fiziksel Aktivite Geliştirme Modeli" geliştirilmiştir. Bu model kapsamında fiziksel aktiviteye katılım; yatkınlık, sosyal destek, kolaylaştırıcılar ve demografik bilgiler olmak üzere dört kategoriye ayrılan faktörlerin birlikteliğiyle etkileşimi sonucu belirlenmektedir (Welk, 1999). Bu modele göre *Yatkınlık* faktörü gencin fiziksel aktiviteye katılma olasılığını arttırmaktadır (Rowe ve ark., 2007). Fiziksel aktivite davranışı hakkındaki kararlar gençlerin kendilerine sorabilecekleri iki temel soruyla belirlenir: 'Yeterli miyim?' ve 'Buna değer mi?'. İlk soru fiziksel aktiviteye katılımın avantaj-fayda değerlendirmelerini ve tutumun iki öğesini kapsar. Bunlar bilişsel (fiziksel aktivite ile ilgili inançlar) ve duyuşsal (fiziksel aktiviteye yönelik duygusal çekim veya duyguların derecesi) bileşenlerdir (Subramaniam ve Silverman, 2000). İkinci soru algılanan yetkinlik, öz-yeterlik ve fiziksel öz-değer dâhil olmak üzere gencin kendini algılaması ile ilgili değişkenleri kapsar (Welk, 1999). Her iki soruya da 'evet' cevabını veren gençlerin daha aktif yaşam biçimine ve düzenli fiziksel aktiviteye katılıma yatkın oldukları kabul edilmektedir (Rowe ve ark., 2007; Welk, 1999).

Tutum kavramı, yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün obje ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkileme gücüne sahip duygusal ve zihinsel hazırlık durumu olarak tanımlanmıştır (Allport, 1967). Beden eğitimi ve spor dersi, diğer derslerden farklı yapısı nedeniyle birçok tutum araştırmasına konu olmuştur (Matthys ve Lantz, 1998; Yıldırım, 2006; Öncü, 2007; Zeng ve ark., 2011; Karadağ, 2012; Zengin, 2013). Öğrenciler herhangi bir derse olduğu kadar beden eğitimi dersine ilişkin de olumlu veya olumsuz tutum geliştirebilirler. Beden eğitimi dersine ilişkin olumlu tutum gösteren öğrenciler, beden eğitimi ders etkinliklerine istekli ve

çoşuklu katılabilirler, bu da ders etkinliklerinin verimli işlenmesini sağlayıp dersin özel ve genel amaçlarına ulaşmasını kolaylaştırabilir veya öğrencilerin gelecekteki çeşitli fiziksel aktivitelere gönüllü katılmalarını sağlayabilir (Chung ve Phillips, 2002; Silverman ve Scrabis, 2004). Bu durumun tersine, beden eğitimi dersine ilişkin tutumları olumsuz olan öğrenciler; ders etkinliklerine isteksiz ve gönülsüz olarak katılabilir, dersin verimini düşürebilir, derse önem vermeyebilir veya dersin işlenişinde çeşitli sorunlar çıkartabilirler. Bu tutumları onların ileriki hayatlarında fiziksel aktivitelere karşı da olumsuz tutum geliştirmelerine sebep olabilir (Chung ve Phillips, 2002; Ekici ve ark., 2011). Diğer yandan spor ve motor performans alanında öz-yeterlik üzerine çalışmalar da yer almaktadır (Moritz ve ark., 2000).

Spor psikolojisi literatüründe bir bireyin belirli bir seviyede performansı sergileyebilmek için algıladığı yeterliği olarak ifade edilen öz-yeterlik kavramı (Feltz ve Öncü, 2014), ilk olarak Bandura (1977) tarafından tanımlanmıştır. Bu tanıma göre öz-yeterlik algısı; bireylerin çeşitli durumlarda performanslarını ortaya koyma yeterliklerine ilişkin inançları, belirlenen amaçlara erişmek için eylemleri gerçekleştirme ve düzenleme yeterliklerine ilişkin kişisel yargılarıdır (Bandura, 1994). Öz-yeterlik algısının, bireyin güdülenme düzeyini ve kişisel başarılarının temelini oluşturduğu (Sharp ve ark., 2002) ve yüksek öz-yeterlik algısına sahip sporcuların zorlu hedefleri takip etmekten korkmadığı, acı ile başa çıkabildiği ve aksiliklere sabırla karşı koyabildiği; düşük öz-yeterlik düzeyine sahip sporcuların ise zor hedeflerden kaçındığı, olası yaralanmalardan endişe duyduğu ve başarısızlık karşısında pes ettiği belirtilmektedir (Feltz ve ark., 2008). Benzer şekilde çocuklara beden eğitimi ve spor etkinlikleri içinde bulunurken verilen olumlu geribildirimlerin onların öz-yeterlik algılarını arttıracığı, olumsuz geribildirimlerin öz-yeterlik algılarını düşüreceği düşünülmektedir (Feltz, 1988; Bandura, 1994). Bu bağlamda başarısızlık durumunda cesaretlendiren, çocuğun gelişimi konusunda yardımcı olan, bilgi veren ve geribildirimde bulunan antrenör ve beden eğitimi öğretmenlerinin, çocukların öz-yeterlik algısını olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir (Armstrong ve ark., 2007'den aktaran: Çakıcı, 2010).

Konu ile ilgili yapılan literatür taramasında, beden eğitimi dersine yönelik tutum (Silverman ve Subramaniam, 1999; Demirhan ve Altay, 2001; Öncü, 2007; Al-Lihei, 2008; Liu ve ark., 2008; Erhan, 2009; Akandere ve ark., 2010; Kumartaşlı, 2010; Bernstein ve ark., 2011; Chatterjee ve ark., 2012; Erbaş, 2012; Gürbüz ve Özkan, 2012; Aras, 2013) ve öz-yeterlik kavramlarının (Çetin, 2009; Afacan, 2010; Kocaekşi, 2010; Lavasani ve ark., 2011; Eyüboğlu, 2012; Aktürk ve Aylaz, 2013; Orhan, 2013; Piercey, 2013; Aksoy, 2014) ayrı ayrı araştırma konusu yapıldığı görülmüş, fakat iki kavramın birlikte ele alındığı oldukça sınırlı sayıda çalışmaya (Balyan, 2009; Hilland ve ark., 2009; Kamtsios, 2010; Balyan ve ark., 2012; Ridgers, 2012) rastlanmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan ölçek daha önce ulusal bir araştırmada kullanılmamıştır. Türkçe literatürde beden eğitime özgü öz-yeterlik ölçeğine rastlanılmamış, yapılan çalışmalarda kullanılan ölçeklerin ise tutum için ayrı genel öz-yeterlik için ayrı olduğu, daha fazla sayıda maddeden oluştuğu görülmüştür. Bu nedenle araştırmadan elde edilen sonuçların ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz-yeterlik düzeylerinin tespit edilmesi, ayrıca bu değişkenlerin birbirleri ile ilişkisinin ortaya konulması noktasında literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle, bu araştırmanın amacı; ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz-yeterliklerini bazı değişkenlere göre incelemek ve aralarındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz-yeterlikleri ne düzeydedir?
2. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz-yeterlikleri cinsiyet, sınıf ve beden eğitimi öğretmeninin cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ve öz-yeterlikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

MATERYAL VE METOT

Araştırma Modeli: Araştırmada, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya

da ilgi, beceri, yetenek ve tutum gibi özelliklerinin belirlendiği tarama (Fraenkel ve Wallen, 2006'dan aktaran: Büyüköztürk ve ark., 2012) ve ilişkisel araştırma korelasyon yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk ve ark., 2012). Amacı geçmişte ya da halen var olan durumu var olduğu şekliyle betimlemek olan (Kuzu, 2013) bu yöntemde önemli olan, araştırmaya konu olan olayı, bireyi ya da nesneyi kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlayabilmek ve mevcut durumu değiştirmeye kalkmadan gözleyebilmektir (Karasar, 2012). Çalışmada veri toplama tekniği olarak da tarama yöntemi içerisinde sıklıkla yararlanılan

anket tekniği kullanılmıştır (Nachmias ve Nachmias, 1996).

Araştırma Grubu: Çalışmanın araştırma grubunu, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında üç farklı ortaokulda öğrenim gören 820'si kız, 837'si erkek 1657 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma kapsamındaki öğrencilerden 496'sı altıncı sınıfta, 551'i yedinci sınıfta ve 610'u sekizinci sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 240'ının beden eğitimi dersleri kadın öğretmenler, 1417'sinin ise erkek beden eğitimi öğretmenleri tarafından yürütülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilere ait demografik bilgilerin dağılımı

Değişken	Kategori	n	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	820	49,5
	Erkek	837	50,5
Sınıf	6.Sınıf	496	29,9
	7.Sınıf	551	33,3
	8.Sınıf	610	36,8
Beden Eğitimi Öğretmeninin Cinsiyeti	Kadın	240	14,5
	Erkek	1417	85,5

Veri Toplama Araçları:

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından geliştirilen 'Kişisel Bilgi Formu'; cinsiyet, sınıf ve beden eğitimi öğretmenin cinsiyeti gibi bağımsız değişkenler ile ilgili sorulardan oluşmaktadır.

Beden Eğitimi Yatkinlık Ölçeği (BEYÖ): Öğrencilerin, beden eğitimine yönelik tutum ve öz-yeterliklerini saptamada, Hilland ve ark. (2009) tarafından geliştirilen, Öncü ve ark. (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan 'Beden Eğitimi Yatkinlık Ölçeği' kullanılmıştır. 11 maddeden oluşan ölçek, 2 faktörlü bir yapıya sahiptir. Faktörler, 'Tutum' (6 madde) ve 'Öz-Yeterlik' (5 madde) şeklinde isimlendirilmiştir. Ölçekte yer alan olumsuz maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçek maddeleri "5'li Likert Tipi Ölçek" formundadır. Seçenekler; "Hiç Katılmıyorum (1)", "Katılmıyorum (2)", "Kararsızım (3)", "Katılmıyorum (4)" ve "Tamamen Katılıyorum (5)" şeklinde sıralanmış ve puanlama da buna göre yapılmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 11 ve en yüksek puan ise 55'tir. Ölçeğin 'Tutum' boyutun-

dan alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar sırasıyla 6 ve 30 iken, 'Öz-yeterlik' boyutundan en düşük 5, en yüksek 25 puan alınabilmektedir. Ölçeğin orijinal formunda iç tutarlık katsayısı 'Tutum' boyutu için 0,91, 'Öz-Yeterlik' boyutu için 0,89 olarak hesaplanmıştır (Hilland ve ark., 2009). Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmasında, ölçeğin faktör yapısı doğrulayıcı faktör analizi ($\chi^2=250,05$; $sd=43$; $p<0,01$, $CFI=0,94$, $GFI=0,95$, $IFI=0,94$, $TLI=0,93$, $SRMR=0,05$ ve $RMSEA=0,07$), güvenilirliği ise test-tekrar test korelasyonu ($r_{Tutum}=0,81$, $p<0,01$; $r_{Öz-Yeterlik}=0,85$, $p<0,01$) ve Cronbach Alpha ($\alpha_{Tutum}=0,81$, $\alpha_{Öz-Yeterlik}=0,84$) iç tutarlık katsayıları hesaplanarak incelenmiştir. Bu çalışma sonucu elde edilen bulgular ölçeğin iki faktörlü yapısının doğrulandığını göstermiştir (Öncü ve ark., 2015). Bu araştırma kapsamında toplanan veriler üzerinde de ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği, araştırmacılar tarafından yeniden incelenmiştir. Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları 'Tutum' boyutu için 0,84, 'Öz-Yeterlik' boyutu için 0,85 olarak hesaplanırken ölçeğin faktör yapısı ise AMOS 18 programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi ile test

edilmiş ve uyum indeksi değerleri ($\chi^2=409,58$; $sd=43$; $p<0,01$, CFI=0,95, GFI=0,96, IFI=0,95, TLI=0,94, SRMR=0,05 ve RMSEA=0,07), ölçeğin iki faktörlü yapısının bu çalışma grubu için doğrulandığını göstermiştir.

Veri Toplama Süreci: Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, Trabzon İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinlerin alınmasını takiben çalışma grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin öğrenim gördükleri okullarda okul yöneticilerinin bilgisi ve rehberliğinde katılımcılara uygulanmıştır. Veri toplama aracı, katılımcılara araştırmacı tarafından sınıf ortamında uygulanmış ve uygulama yaklaşık 10 dakika sürmüştür. Araştırmacı tarafından toplanan anket formları kontrol edilerek eksik veya yanlış doldurulanlar araştırma dışında tutulmuştur. Daha sonra öğrencilere uygulanan anketlerin geçerli ve kabul edilebilir nitelikte olanları, değerlendirilmek üzere kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Verilerin Analizi: Araştırma kapsamında yapılan istatistiksel analizler, SPSS 20 istatistik paket programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde istatistiki yöntem olarak; betimsel istatistikler (frekans, aritmetik ortalama, standart sapma); t, tek yönlü varyans

analizi (ANOVA), Tukey çoklu karşılaştırma ve Pearson Correlation testleri kullanılmıştır. Verilerin parametrik testlerin ön şartlarını sağlayıp sağlamadığına Skewness ve Kurtosis (verilerin normal dağılım durumu) değerleri, normal dağılım eğrisi ve Levene (varyansların eşitliği) testi sonuçları incelenerek karar verilmiştir (Büyüköztürk, 2012). Ölçeklerin güvenilirliklerini belirlemek için de Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların, BEYÖ'nin 'Tutum' boyutundan aldıkları toplam puanların aritmetik ortalaması 21.84 ve standart sapması 5.45'tir. Çalışma kapsamındaki öğrencilerin 'Tutum' boyutundan aldıkları en düşük puan 6 iken en yüksek puan ise 30'dur. Öğrencilerin, BEYÖ'nin 'Öz-yeterlik' boyutundan aldıkları toplam puanların aritmetik ortalaması 20.31 ve standart sapması 3.78'dir. Katılımcıların 'Öz-yeterlik' boyutundan aldıkları en düşük puan 5 iken en yüksek puan ise 25'tir. Ölçekten alınan puanların çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde verilerin normal bir dağılım gösterdiği görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 2. Ölçek puanlarının dağılımı

Faktör	Madde Sayısı	n	Ort.	Ss	Çarpıklık	Basıklık	Minimum	Maksimum
Tutum	6	1657	21,84	5,45	-0,67	0,02	6,00	30,00
Öz-Yeterlik	5	1657	20,31	3,78	-0,90	0,88	5,00	25,00

Tablo 3'te öğrencilerin 'Tutum' ve 'Öz-Yeterlik' boyutlarından aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur. Analizler sonucunda, cinsiyet değişkenine göre 'Tutum' puanlarının anlamlı bir şekilde farklılık göstermediği; ancak 'Öz-yeterlik' puanlarının

anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir ($t=3,24$, $p<0,01$). Bu bulguya göre, erkek öğrencilerin ortalama puanları (20.61), kız öğrencilerin ortalama puanlarından (20.01) yüksektir. Diğer bir deyişle, erkek öğrencilerin beden eğitimi dersi öz-yeterlikleri daha yüksektir.

Tablo 3. Cinsiyete göre t-testi sonuçları

Faktör	Kız (n=820)		Erkek (n=837)		t	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss		
Tutum	22,02	5,25	21,68	5,65	1,28	0,20
Öz-Yeterlik	20,01	3,80	20,61	3,74	3,24	0,00

Tablo 4'te öğrencilerin 'Tutum' ve 'Öz-Yeterlik' boyutlarından aldıkları puanların sınıf değişkenine göre ANOVA sonuçları sunulmuştur. Analizler, sınıf değişkenine göre 'Tutum' puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir ($F_{2,1654}=41,66$, $p<0,01$). 'Tutum' boyutu puanları incelendiğinde 6. sınıfta öğrenim gören katılımcıların puanlarının 7 ve 8. sınıfta öğrenim gören katılımcıların puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sınıf değişkenine göre 'Öz-yeterlik' boyutu puanlarının da anlamlı bir

şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir ($F_{2,1654}=10,38$, $p<0,01$). 'Öz-yeterlik' boyutu puanları incelendiğinde 6. sınıfta öğrenim gören katılımcıların puanlarının 8. sınıfta öğrenim gören katılımcıların puanlarından, 7. sınıfta öğrenim gören katılımcıların puanlarının da 8. sınıfta öğrenim gören katılımcıların puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle, sınıf seviyesi yükseldikçe beden eğitimine yönelik tutum ve öz-yeterlik puanları azalmaktadır.

Tablo 4. Sınıfa göre ANOVA sonuçları

Faktör	6. Sınıf (n=496)		7. Sınıf (n=551)		8. Sınıf (n=610)		F	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss		
Tutum	23,66	4,96	21,23	6,36	20,92	4,52	41,66	0,00
Öz-Yeterlik	20,69	3,33	20,58	4,17	19,77	3,70	10,38	0,00

Tablo 5'te öğrencilerin 'Tutum' ve 'Öz-yeterlik' boyutlarından aldıkları puanların beden eğitimi öğretmeninin cinsiyeti değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur. Analizler, beden eğitimi öğretmeninin cinsiyeti değişkenine göre 'Tutum' puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir ($t=4,44$, $p<0,01$). Beden eğitimi dersleri kadın beden eğitimi öğretmenleri tarafından yürütülen katılımcıların ortalama puanlarının (23,20), beden eğitimi dersleri erkek beden eğitimi öğretmenleri tarafından yürütülen

katılımcıların ortalama puanlarından (21,61) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan, araştırma sonuçları beden eğitimi öğretmeninin cinsiyeti değişkenine göre 'Öz-yeterlik' puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığını da göstermektedir ($t=2,84$, $p<0,05$). Beden eğitimi dersleri kadın beden eğitimi öğretmenleri tarafından yürütülen katılımcıların ortalama puanlarının (20,95), beden eğitimi dersleri erkek beden eğitimi öğretmenleri tarafından yürütülen katılımcıların ortalama puanlarından (20,21) daha yüksektir.

Tablo 5. Beden eğitimi öğretmeninin cinsiyetine göre t-testi sonuçları

Faktör	Kadın (n=240)		Erkek (n=1417)		t	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss		
Tutum	23,20	5,06	21,61	5,49	4,44	0,00
Öz-Yeterlik	20,95	3,45	20,21	3,83	2,84	0,01

Katılımcıların tutum ve öz-yeterlik boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan korelasyon testi sonuçları, tutum ve öz-yeterlik puanları arasında pozitif

yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir ($r=0,33$, $p<0,01$).

Tablo 6. Tutum ve öz-yeterlik puanları arasındaki korelasyon sonuçları

	Öz-Yeterlik		
	n	r	p
Tutum	1657	0,33	0,00

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bulgular, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının orta seviyenin üzerinde olduğunu göstermektedir. Bazı araştırmalarda katılımcıların beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu belirtilirken (Hünük ve Demirhan, 2003; Kangalgil ve ark., 2006; Erhan ve Tamer, 2009; Kannan, 2015); Balyan (2009), Ramsey (2012) ve Jaureguy (2013)'in yaptığı çalışmalarda ise katılımcıların beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Şişko ve Demirhan (2002), Güllü (2007), Aybek ve ark. (2011), Çelik Kayapınar ve ark. (2011), Philips (2011), Colquit ve ark. (2012), Mohammed ve Mohammed (2012), Aras (2013), Chatterjee (2013), Yıldız (2013) tarafından yapılan çalışmalarda katılımcıların tutumlarının olumlu olduğu, Gürbüz ve Özkan (2012) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda ise ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının olumsuz olduğu belirlenmiştir. Tannehill ve Zakrajsek (1993)'e göre öğrencilerin, eğlenceli olduğu için beden eğitimi dersini sevdikleri ve bunun yanında sosyal ve kültürel farklılıkların da beden eğitimi dersine ilişkin tutumları etkilediği düşünülmektedir. Ayrıca çalışmada kullanılan ölçeğin *Tutum* boyutunda dersin niteliği, öğretilenlerin ilgi çekiciliği gibi beden eğitimi dersi programına ilişkin ifadeler yer almaktadır. Bu noktada öğrencilerin tutum düzeylerini dersin işlenişine göre değerlendirmek gerekirse, öğrencilerin bu derse ilişkin olumlu tutum göstermeleri ders öğretmenleri ve programı açısından istenilen bir durumdur. Yaylacı (2012) yaptığı bir araştırmada, öğrencilerin beden eğitimi dersiyle ilgili çoğunlukla; dersin niteliği, öğretmenlerin kalitesi, ilgi ve ihtiyaçlarının dikkate alınması, ders saatinin yetersizliği gibi sorunlarının olduğunu tespit etmiştir. Bazı çalışma sonuçları da beden eğitimi öğretmenlerinin ve öğretim programının öğrenci tutumları üzerinde etkisi olabileceğini göstermektedir (Figley, 1985; Chung ve Phillips, 2002; Hicks, 2004; Balyan ve ark., 2012; Jaureguy, 2013). Buna göre araştırmamızdan elde edilen bu bulgunun, ölçeğin öğretim programına yönelik değerlendirme yapılmasını sağlamasından ve beden eğitimi öğretmenlerinin etkisinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik öz-yeterlik düzeyleri yüksek bulunmuştur. Öz-yeterlik ve fiziksel aktiviteye katılım, daha önce yapılmış çalışmalarda ele alınmış ve aralarında güçlü ilişkiler tespit edilmiştir (Sallis ve ark., 2000; Öztürk ve Koparan Şahin, 2007; Efe ve ark., 2008; Eyüboğlu, 2012; Ridgers, 2012). Diğer yandan Reigal, Viderra ve Gil (2014) tarafından yapılan çalışmada fiziksel olarak aktif olan öğrencilerin daha yüksek tutum düzeyine sahip olduğu saptanmıştır. Ancak öz-yeterlik, beden eğitime katılımı daha az sıklıkla açıklanmıştır. Bunun nedeni muhtemelen beden eğitime özgü öz-yeterlik ölçeklerinin olmaması olabilir (Hilland ve ark., 2009). Bazı araştırmalarda beden eğitimi dersi alan öğrencilerin genel öz-yeterliklerinin olumlu olduğu gözlenmiştir (Balyan, 2009; Balyan ve ark., 2012). Araştırma grubunu Trabzon ilinden katılımcıların oluşturmasının kültürel bağlamda bu bulguyu etkilediği düşünülebilir. Genel olarak spora ve özellikle futbola yönelik yoğun ilgi ve taraftar coşkusuna sahip ildeki pek çok ailenin olumlu ilgi ve yeterliklere sahip olduğu ve bunun çocukların da ilgi ve öz-yeterliklerine yansımış olabileceği düşünülmektedir.

Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların tutum puanları incelendiğinde, anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuç literatürdeki bazı araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir (Valdez, 1997; Alenezi, 2005; Alpaslan, 2008; Phillips, 2011; Gürbüz ve Özkan, 2012; Chatterjee, 2013; Siegel, 2013; Diaz, 2015; Gosset, 2015). Diğer taraftan bazı çalışma sonuçları ise erkek öğrencilerin daha yüksek tutum puanına sahip olduğunu göstermektedir (Smoll ve Schutz, 1980; Chung ve Phillips, 2002; Şişko ve Demirhan, 2002; Koca ve ark., 2005; Hünük, 2006; Kangalgil ve ark., 2006; Güllü, 2007; Arabacı, 2009; Balyan, 2009; Hilland ve ark., 2009; Kamtsios, 2010; Aybek ve ark., 2011; Çelik ve Pulur, 2011; Ekici ve ark., 2011; Ghofrani ve Golsanamlou, 2012; Lazarevic ve ark., 2015). Kız öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının, aynı cinsiyete sahip öğretmenlerinin yaklaşımından etkilendiği ve araştırmada kullanılan ölçekteki tutum ifadelerinin beden eğitimi dersinin öğretim programına yönelik olmasından kaynaklandığı da söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik öz-yeterlikleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu sonuca göre erkek öğrencilerin ortalama puanları kız öğrencilerin puanlarından daha yüksektir. Bu bulgu literatürde bazı araştırma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir (Galpin ve ark., 2003; Hilland ve ark., 2009; Kamtsios, 2010; Joet ve ark., 2011). Liu ve ark. (2008) yaptıkları bir çalışmada, erkeklerin riskli hareketlerden kızlara göre daha fazla zevk aldıkları, kızların ise estetik hareketler içeren fiziksel aktivitelerden erkeklere göre daha fazla zevk aldıkları sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca bu farklılığın beden eğitimi dersinde öğretmenin geri bildirimlerindeki farklılıklardan kaynaklandığı da düşünülebilir (Duffy ve ark., 2001). Eyüboğlu (2012)'nin yaptığı çalışmada, spor yapan kız ergenlerin öz-yeterliği, spor yapan erkek ergenlerin öz-yeterliğinden daha yüksek bulunmuştur. Bu tür cinsiyet farklılıklarının kaynağının, erkek ve kızların farklı eğlence, yeterlik ve başarı algılarına sahip olmalarıyla ilgili olduğu söylenebilir (Subramaniam ve Silverman, 2007).

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile öğrenim gördükleri sınıf değişkeni arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Sınıf seviyesi yükseldikçe öğrencilerin tutum puanları azalmaktadır. Benzer şekilde, bazı araştırmalar (Stewart ve ark., 1991; Alenezi, 2005; Güllü, 2007; AL-Liheibi, 2008; Alpaslan, 2008; Hilland ve ark., 2009; Özyalvaç, 2010; Phillips, 2011; Ghofrani ve Golsanamlou, 2012; Siegel, 2013; Lazarevic ve ark., 2015; Marttinen, 2015) beden eğitimi dersine yönelik tutumların sınıf değişkeni açısından anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Holoğlu (2006), Gürbüz ve Özkan (2012) ve Gosset (2015) tarafından yapılan araştırmalarda ise sınıf değişkeni ile beden eğitimi dersine yönelik tutum puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Bu durumun, öğrencilerin öğrenimlerinin son yıllarında liseye giriş sınavlarına hazırlanmaları, sınav kaygısı yaşıyor olmaları, ayrıca bu sınavda beden eğitiminden sorumlu olmamaları gibi nedenlerden kaynaklandığı düşünülebilir.

Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik öz-yeterlik puanları, öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Benzer şekilde, bazı araştırmalar

sonucunda da (Cardon ve ark., 2005; Balyan, 2009; Hilland ve ark., 2009; Piercey, 2013) katılımcıların sınıf seviyesi yükseldikçe beden eğitimi dersine yönelik öz-yeterliğin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ergenlik dönemindeki birey, güçlü ve zayıf yönlerini keşfederken buna göre etkinlik alanını sınırlandırmaya başlar ve etkinliklere katılma veya etkinliklerden kaçınma eğilimi gösterebilir (Özer, 2009). Seviye büyüdükçe becerinin doğru bir şekilde yapılması önem kazandığından bireyin kendini daha az yeterli hissetmesi beklenebilir. Bireyin ilgilerinin zamanla değişebileceği ve çevrenin de bu değişen ilgi doğrultusunda yeniden düzenlenmesi gerektiği dolayısıyla beden eğitimi ders müfredatının da bu dönemdeki bireylerin ilgisini ve dikkatini çekecek içeriğe sahip olacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiği söylenebilir.

Beden eğitimi dersleri, kadın beden eğitimi öğretmenleri tarafından yürütülen katılımcıların tutum ortalama puanları, beden eğitimi dersleri erkek beden eğitimi öğretmenleri tarafından yürütülen katılımcıların ortalama puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Sullivan (2003) da ortaokul öğrencileri üzerinde yaptığı bir çalışmada, beden eğitimi öğretmeni kadın olan öğrencilerin lehine bazı sonuçlara ulaşılmıştır. ‘*Öğretmenim beni motive eder*’ ifadesine, öğretmeni erkek olan katılımcılar %49 oranında katıldıklarını belirtirken, beden eğitimi öğretmeni kadın olanlar %87,6 oranında katıldıklarını belirtmişlerdir. Hünük (2006) ve Holoğlu (2006) tarafından yapılan araştırmalarda, beden eğitimi öğretmeni cinsiyetine göre ortaokul öğrencilerinin tutum puanlarında anlamlı bir fark bulunmazken; Phillips (2011)'in yaptığı çalışma sonucunda beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencilerin dersi sevme ve dersten zevk alma düzeylerini etkilediği belirtilmiştir. Güllü (2007)'nin yaptığı çalışmanın sonucunda ise beden eğitimi öğretmenlerinin kişisel ve mesleki özelliklerinin öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının yönüne ve yoğunluğuna olumlu veya olumsuz yönde yansıdığı tespit edilmiştir. Öncü (2007)'ye göre kadınların genel ve yapısal olarak erkeklere göre daha duygusal yapıda olmalarının sonuçları olarak daha şefkatli ve daha güler yüzlü olmaları, otorite ve disiplin açısından çok katı olmaları, not verme konusunda daha cömert olmaları ve özellikle kız öğrencilerin derslerde kendilerini

daha rahat hissetmelerinin bu sonuçların oluşmasında etkili olduğu söylenebilir.

Beden eğitimi dersleri kadın beden eğitimi öğretmenleri tarafından yürütülen katılımcıların öz-yeterlik ortalama puanları, beden eğitimi dersleri erkek beden eğitimi öğretmenleri tarafından yürütülen katılımcıların ortalama puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Sullivan (2003)'ın yaptığı çalışmada '*Öğretmenimle konuşmak kolaydır*' ifadesine beden eğitimi öğretmeni erkek olanlar %26, beden eğitimi öğretmeni kadın olanlar ise %83,8 oranında katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu farklılığın kadın öğretmenlerin öğrencilere yönelik yaklaşımlarının annelik içgüdüleriyle ilgili olabileceği ve beden eğitimi dersinde öğretmenin geri bildirimlerindeki farklılıklardan kaynaklanabileceği söylenebilir (Duffy ve ark., 2001; Sullivan, 2003).

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz-yeterlik puanları arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgu, literatürde bazı çalışmalarla paralellik göstermektedir (Brustad, 1993; Hagger ve ark., 2001; Balyan, 2009). Hilland ve ark. (2009)'nın yaptıkları araştırmadan elde edilen bulgulara göre ise beden eğitime yönelik tutum ve öz-yeterlik arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki bulunmuştur. Hilland ve ark. (2009)'na göre eğer beden eğitimi dersi eğlenceli ve keyifli ise, çocukların algılanan yetkinlik ve öz-yeterliklerinin gelişmesi beklenmektedir. Benzer şekilde beden eğitimi dersi algılanan yetkinlik ve öz-yeterliğin gelişmesi için fırsatlar sağladıkça, çocukların da deneyimlerinden zevk alma ve motivasyonlarını sürdürme olasılığının artacağı söylenebilir.

Araştırma sonucunda araştırma kapsamındaki öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının orta seviyenin üzerinde, öz-yeterliklerinin ise yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının cinsiyete göre değişmediği ancak erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik öz-yeterliklerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sınıf seviyesi yükseldikçe beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz-yeterliğin azaldığı; ayrıca öğrencilerin beden eğitime yönelik tutum ve öz-yeterlikleri arasında pozitif

yönde ve orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür.

Araştırmadan elde edilen sonuçlarla literatürdeki sonuçların bazı değişkenler açısından farklılık göstermesi, bu konular üzerine araştırmaların yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Diğer yandan araştırma grubunun aynı ildeki üç devlet ortaokulunda öğrenim gören öğrencilerden oluşması araştırmanın sınırlılığı olarak değerlendirilebilir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda daha geniş ve farklı örneklem gruplarına ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Ayrıca kız ortaokul öğrencilerinin beden eğitime yönelik öz-yeterlik algılarının daha düşük çıkma sebeplerini konu edinen çalışmalar planlamanın, beden eğitiminde öz-yeterliğin önemini vurgulanması noktasında literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öte yandan öğrencilerin sınıf seviyesi yükseldikçe beden eğitime yönelik tutum ve öz-yeterlik düzeylerinin azalması, onların yaşam boyu düzenli fiziksel aktiviteye katılımlarını etkileyeceğinden tutum ve öz-yeterlik düzeylerini yükseltici çalışmalar planlanmalıdır. Son olarak, araştırmada kullanılan ölçeğin programa ve dersin içeriğine yönelik ifadeler içermesi, öğretmen ve araştırmacılara öğretim yöntemlerinin değerlendirilmesi noktasında faydalı olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Afacan Ş, (2010): İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin müzik dersine yönelik öz yeterlilik algı ve tutumlarının değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
2. Akandere M, Özyalvaç NT, Duman S, (2010): Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24, 1-11.
3. Aksoy NC (2014): Dijital oyun tabanlı matematik öğretiminin ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin başarılarına, başarı güdüsü, öz-yeterlik ve tutum özelliklerine etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
4. Aktürk Ü, Aylaz R (2013): Bir ilköğretim okulundaki öğrencilerin öz yeterlilik düzey-

- leri. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 6(4), 177-183.
5. Alenezi MA (2005): Attitudes of secondary students toward physical education classes in Kuwait. Unpublished doctoral dissertation, The Pennsylvania State University, Pennsylvania.
  6. AL-Liheibi AH (2008): Middle and high school students' attitudes toward physical education in Saudi Arabia. Unpublished doctoral dissertation, University of Arkansas, Arkansas.
  7. Allport GW (1967). Attitudes in readings. 1-14. In M. Fishbein (Ed), Reading in Attitude Theory and Measurement. John Wiley and Sons Inc., New York.
  8. Alpaslan S (2008): Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi öğretmenlerinin sergilediği öğretim davranışlarına ilişkin algıları ve öğrencilerin bu derse karşı geliştirdikleri tutumları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
  9. Arabacı R (2009): Attitudes toward physical education and class preferences of Turkish secondary and high school students. Elementary Education Online, 8(1), 2-8.
  10. Aras Ö (2013): İlköğretim kurumları ikinci kademedeki öğrenim gören öğrenci ve görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin beden eğitimi dersine yönelik görüş ve tutumlarının incelenmesi (Kars ili örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
  11. Aybek A, İmamoğlu O, Taşmektepligil MY (2011): Öğrencilerin beden eğitimi dersi ve ders dışı etkinliklerine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 2(2), 51-60.
  12. Baltacı G, Düzgün İ (2008): Adolesan ve Egzersiz. Klasmat, Ankara.
  13. Balyan M (2009): İlköğretim 2. kademe ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları, sosyal beceri ve öz yeterlik düzeylerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
  14. Balyan M, Yerlikaya Balyan K, Kiremitçi O (2012): Farklı sportif etkinliklerin ilköğretim 2. kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum, sosyal beceri ve öz yeterlik düzeylerine etkileri. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 14(2), 196-201.
  15. Bandura A (1977): Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. Psychological Review, 84(2), 191-215.
  16. Bandura A (1994): Self-efficacy. In V. S. Ramachandran (Ed.), Encyclopedia of human behavior (Vol. 4, pp. 71-81). New York: Academic Press. (Reprinted in H. Friedman [Ed.], Encyclopedia of mental health. San Diego: Academic Press, 1998). <http://www.uky.edu/~eushe2/Pajares/self-efficacy.html> (9 Ağustos 2014)
  17. Bernstein E, Phillips, SR, Silverman S (2011): Attitudes and perceptions of middle school students toward competitive activities in physical education. Journal of Teaching in Physical Education, 30, 69-83.
  18. Brustad RJ (1993): Who will go out and play? Parental and psychological influences on children's attraction to physical activity. Pediatric Exercise Science, 5, 210-223.
  19. Bunker LK (1998): Psycho-physiological contributions of physical activity and sports for girls. President's Council on Physical Fitness and Sports Research Digest, 3, 1-10.
  20. Büyüköztürk Ş (2012): Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Pegem Akademi, Ankara.
  21. Büyüköztürk Ş, Kılıç Çakmak E, Akgün ÖE, ve ark. (2012): Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Pegem Akademi, Ankara.
  22. Cardon G, Philippaerts R, Lefevre J, et al (2005): Physical activity levels in 10- to 11-years-olds: Clustering of psychosocial correlates. Public Health Nutrition, 8, 896-903.
  23. Chatterjee S (2013): Attitudes toward physical education of school going adolescents in West Bengal. International Journal of Innovative Research in Science, Engineering and Technology, 2(11), 6068-6073.

24. Chatterjee S, Nandy S, Adhikari S (2012): Impact of sports perfectionism on development of attitude towards physical education of the school-going adolescents. *Journal of Humanities*, 2(3), 46-51.
25. Chung M, Phillips DA (2002): The relationship between attitude toward physical education and leisure time exercise in high school students. *Physical Educator*, 59(3), 126-139.
26. Colquit G, Walker A, Langdon JL, et al (2012): Exploring student attitudes toward physical education and implications for policy. *International Journal of Kinesiology*, 9(2), 5-12.
27. Çakıcı D (2010): Spor lisesi ve genel lise 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin sosyal yetkinlik beklentisi ve özsaygı düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
28. Çelik Kayapınar F, Çelik F, Pepe K (2011): Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutumları, 20. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Burdur.
29. Çelik Z, Pulur A (2011): Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı, 115-121.
30. Çetin B (2009): Yeni öğretim programı (2005) uygulamalarının ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin öz-yeterliliklerine etkisi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(25), 130-143.
31. Demirhan G, Altay F (2001): Lise birinci sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum ölçeği - II. *Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 9-20.
32. Diaz GA (2015): Attitudes of Latino students toward high school physical education. Unpublished doctoral dissertation, Columbia University, New York.
33. Duffy J, Warren K, Walsh M (2001): Classroom interactions: Gender of teacher, gender of student, and classroom subject. *Sex Roles*, 45, 579-593.
34. Efe M, Öztürk F, Koparan Ş, ve ark. (2008): 14-16 yaş grubu erkeklerde voleybol çalışmalarının sosyal yetkinlik beklentisi ve atılganlık üzerine etkisi. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 69-77.
35. Ekelund U, Anderssen SA, Froberg K, et al (2007): Independent associations of physical activity and cardiorespiratory fitness with metabolic risk factors in children: The European Youth Heart Study. *Diabetologia*, 50, 1832-1840.
36. Ekici S, Bayrakdar A, Hacıcaferoğlu B (2011): Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutumlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 829-839.
37. Erbaş MK (2012): İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin ana-baba tutumlarının psikomotor beceri düzeyleri ve beden eğitimi ve spor ders tutumlarına etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
38. Erhan SE (2009): Doğu Anadolu Bölgesi il merkezlerinde beden eğitimi dersinin işlenebilirliği, beden eğitimi öğretmenlerinin sorunları ve bunların öğrenci tutumları üzerine etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
39. Erhan SE, Tamer K (2009): Doğu Anadolu Bölgesi ilköğretim ve ortaöğretim okullarında beden eğitimi dersi için gereken tesis araç-gereç durumları ile öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasındaki ilişkiler. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(3), 57-66.
40. Eyüboğlu E (2012): Spor yapan ve yapmayan 12-14 yaş arası ergenlerin öz yeterlik düzeylerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.
41. Feltz DL (1988). Self-confidence and sports performance. 423-457. In K. B. Pandolf (Ed), *Exercise and Sport Sciences Reviews*. MacMillan, New York.
42. Feltz DL, Öncü E (2014): Self-confidence and self-efficacy. 417-429. In A. Papaioannou and D. Hackfort (Eds.), *Routledge Companion to Sport and Exercise Psychology*. Taylor & Francis, London.

43. Feltz DL, Short SE, Sullivan PJ (2008): Self-efficacy in sport. Human Kinetics, Champaign, IL.
44. Figley GE (1985): Determinants of attitudes toward physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 4, 229-240.
45. Galpin VC, Sanders I, Turner H, et al (2003): Gender and educational background and their effect on computer self-efficacy and perceptions. Technical Report TR-Wits-CS-2003-0, School of Computer Science, University of the Witwatersrand.
46. Ghofrani M, Golsanamlou M (2012): Students' perception of physical education courses and its relationship with their participation in sport activities. *European Journal of Experimental Biology*, 2(3), 760-768.
47. Gosset ME (2015): Comparison of attitude toward physical education of upper elementary school in skill themes and multi-activity classes. Unpublished doctoral dissertation, Columbia University, New York.
48. Goudas M, Biddle S, Fox K, et al (1995): It ain't what you do, it's the way that you do it! Teaching style affects children's motivation in track and field lessons. *The Sport Psychologist*, 9, 254-264.
49. Güllü M (2007): Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının araştırılması. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
50. Gürbüz A, Özkan H (2012): Determining the attitude of secondary school students toward physical education of sport lesson (Muğla sample). *Pamukkale Journal of Sport Science*, 3,(2), 78-89.
51. Hagger MS, Chatzisarantis N, Stuart JH (2001): The influence of self-efficacy and past behaviour on the physical activity intentions of young people. *Journal of Sport Sciences*, 19(9), 711-725.
52. Hicks LL (2004): Attitudes toward physical education and physical activity of students enrolled in the classes of teachers of the year. Unpublished doctoral dissertation, Purdue University, West Lafayette.
53. Hilland TA, Stratton G, Vinson D, et al (2009): The physical education predisposition scale: preliminary development and validation. *Journal of Sport Sciences*, 27(14), 1555-1563.
54. Holoğlu OG (2006): İlköğretim ikinci kademe öğrenim gören kız öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumları. Yayınlanmamış doktora tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
55. Hünük D (2006): Ankara ili merkez ilçelerindeki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının sınıf düzeyi, öğrenci cinsiyeti, öğretmen cinsiyeti ve spora aktif katılımları açısından karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
56. Hünük D, Demirhan G (2003): İlköğretim sekizinci sınıf, lise birinci sınıf ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 14(4), 175-184.
57. Jaureguy CD (2013): 6th grade elementary student's attitudes towards running activities in physical education: a preliminary study. Unpublished master's dissertation, California State University, Sacramento.
58. Joet G, Usher EL, Bressoux P (2011): Sources of self-efficacy: An investigation of elementary school students in France. *Journal of Educational Psychology*, 103(3), 649-663.
59. Kamtsios S (2010): Gender differences in elementary school children in perceived athletic competence, body attractiveness, attitudes towards exercise and participation in physical activity. *International Quarterly of Science*, 2, 10-18.
60. Kangalgil M, Hünük D, Demirhan G (2006): İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 48-57.
61. Kannan B (2015): Attitude of higher secondary students towards physical education. *International Journal of Teacher Educational Research*, 4(1), 19-25.

62. Karadağ S (2012): İlköğretim 8. sınıf ve lise 11. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere bağlı olarak karşılaştırılması (Kırıkkale örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
63. Karasar N (2012): Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
64. Koca C, Aşçı, FH, Demirhan G (2005): Attitudes toward physical education and class preferences of Turkish adolescents in terms of school gender composition. *Adolescence*, 40(158), 365-375.
65. Kocaekşi S (2012): Hentbol bayan milli takımında zaman değişimi ve performansın grup sargınlığı, sportif kendine güven, öz-yeterlik, hedef yönelimi ve yarışma kaygısı üzerine etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
66. Kumartaşlı M (2010): İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının ve yaşam doyum düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
67. Kuzu A (2013): Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir.
68. Lavasani MG, Mirhosseini FS, Hejazi E, et al (2011): The effect of self-regulation learning strategies training on the academic motivation and self-efficacy. *Procedia and Behavioral Sciences*, 29, 627-632.
69. Lazarevic D, Orlic A, Lazarevic B, et al (2015): Attitudes of early adolescent age students towards physical education. *Physical Culture*, 69(2), 88-98.
70. Liu W, Wang J, Xu F (2008): Middle school children's attitudes toward physical activity. *The ICHPER·SD (The International Council for Health, Physical Education, Recreation, Sport and Dance) Journal of Research*, 3(2), 78-85.
71. Martinen RHJ (2015): Effects of fitness integrated with technology (F.I.T.) unit on student attitudes and physical activity levels in physical education. Unpublished doctoral dissertation, Columbia University, New York.
72. Matthys JM, Lantz CD (1998): The effects of different activity modes on attitudes toward physical activity. *IAHPERD Journal*, 31(2). Retrieved May 14, 2015, from http://69.18.50.73/journal/j98s_activity.html.
73. McKenzie TL, Marshall SJ, Sallis JF, et al(2000): Leisure-time physical activity in school environments: An observational study using SOPLAY. *Preventive Medicine*, 30, 70-77.
74. Mohammed HR, Mohammad MA (2012): Students' opinions attitudes towards physical education classes in Kuwait public schools. *College Student Journal*, 46(3), 551-566.
75. Moritz SE, Feltz DL, Fahrbach KR, et al(2000):The relation of self-efficacy measures to sport performance: A meta-analytic review. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 71(3), 280-294.
76. Nachmias CF, Nachmias D (1996): *Research Methods in the Social Sciences*. (5th Ed.). St. Martin's Press, New York.
77. Orhan N (2013): An investigation of private middle school students' common errors in the domain of area and perimeter and the relationship between their geometry self-efficacy beliefs and basic procedural and conceptual knowledge of area and perimeter. Unpublished master's dissertation, Middle East Technical University, Ankara.
78. Öncü E (2007): Ana-babaların çocuklarının beden eğitimi dersine katılımına yönelik tutumları ve beklentileri. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
79. Öncü E, Gürbüz B, Küçük Kılıç S, et al (2015): Psychometric properties of the Turkish version of the physical education predisposition scale. 179. In İ. Önder (Ed.), *ERPA International Health and Sports Science Education Congress*, ERPA, Athens.
80. Özer D (2009): Motor gelişim. 60. N. Aral ve T. Duman (Ed.), *Eğitim Psikolojisi içinde*. Kriter Yayınları, İstanbul.
81. Öztürk F, Koparan Şahin Ş (2007): Spor yapan ve yapmayan 9-13 yaş grubu bireyle-

- rin sosyal yetkinlik beklentisi puanlarının karşılaştırılması (Bursa örneği). *İlköğretim Online*, 6(3), 469-479.
82. Özyalvaç NT (2010): Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi (Konya Anadolu Lisesi örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
  83. Phillips SR (2011): Upper elementary school students' attitudes and perceptions toward physical education. Unpublished doctoral dissertation, Columbia University, New York.
  84. Piercey RR (2013): Reading self-efficacy in early adolescence: Which measure works best? Unpublished doctoral dissertation, University of Kentucky, Lexington.
  85. Ramsey V (2012): Urban middle school African American girls' attitudes toward physical education and out-of-school physical levels. Unpublished doctoral dissertation, Columbia University, New York.
  86. Reigal RE, Videra A, Gil J (2014): Physical exercise, general self-efficacy and life satisfaction in adolescence. *International Journal of Medicine and Science of Physical Activity and Sport*, 15(55), 561-575.
  87. Ridgers N (2012): 'Am I able? Is it worth it?' Adolescent girls' motivational predispositions to school physical education: associations with health-enhancing physical activity. *European Physical Education Review*, 18(2), 147-158.
  88. Rowe DA, Raedeke TD, Wiersma LD, et al (2007). Investigating the youth physical activity promotion model: Internal structure and external validity evidence for a potential measurement model. *Pediatric Exercise Science*, 19, 420-435.
  89. Sallis JF, Prochaska JJ, Taylor WC (2000): A review of correlates of physical activity of children and adolescents. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 32(5), 963-975.
  90. Saygın Ö, Polat Y, Karacabey K (2005): Çocuklarda hareket eğitiminin fiziksel uygunluk özelliklerine etkisi. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 19(3), 205-2012.
  91. Sharp C, Pocklington K, Weindling D (2002): Study support and the development of the self-regulated learner. *Educational Research*, 44, 29-41.
  92. Siegel D (2013): Middle school students' attitudes toward physical education. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 78(9), 9.
  93. Silverman S, Scrabis KA (2004): A review of research on instructional theory in physical education 2002-2003. *International Journal of Physical Education*, 41(1), 4-12.
  94. Silverman S, Subramaniam PR (1999): Student attitudes physical education and physical activity: A review of measurement issues and outcomes. *Journal of Teaching in Physical Education*, 19, 97-125.
  95. Smoll FL, Schutz RW (1980): Children's attitudes toward physical activity: A longitudinal analysis. *Journal of Sport Psychology*, 2, 137-147.
  96. Stewart MJ, Green SR, Huelscamp J (1991): Secondary student attitudes toward physical education. *Physical Educator*, 48(2), 72-79.
  97. Strong WB, Malina RM, Blimkie CJ, et al (2005): Evidence based physical activity for school-age youth. *Journal of Pediatrics*, 146, 732-737.
  98. Subramaniam PR, Silverman S (2000): Validation of scores from an instrument assessing student attitude toward physical education. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 4, 29-43.
  99. Subramaniam PR, Silverman S (2007): Middle school students' attitudes toward physical education. *Teaching and Teacher Education*, 23, 602-611.
  100. Sullivan SC (2003): Perceptions of seventh- and eighth-grade girls toward coeducational physical education classes in five middle schools in East Tennessee. Unpublished doctoral dissertation, East Tennessee State University, East Tennessee.
  101. Şişko M, Demirhan G (2002): İlköğretim okulları ve liselerde eğitim gören kız ve er-

- kek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23, 205-210.
102. Tannehil D, Zakrajsek D (1993): Student attitudes toward physical education: A multicultural study. *Journal of Teaching in Physical Education*, 13, 78-84.
103. Tappe MK, Burgeson CR (2004). Physical education: A cornerstone for physically active lifestyles. *Journal of Teaching in Physical Education*, 23, 281-299.
104. Tekin G, Amman MT, Tekin A (2009): Serbest zamanlarda yapılan fiziksel egzersizin üniversite öğrencilerinin depresyon ve atılganlık düzeylerine etkisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 148-159.
105. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu (2014a). Çocuk ve Ergenlerde Fiziksel Aktivite. Yazar, Ankara.
106. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu (2014b). Türkiye Fiziksel Aktivite Rehberi. Yazar, Ankara.
107. Valdez LA (1997): Attitudes towards physical education of middle school students and their parents. Unpublished doctoral dissertation, University of Southern California, Los Angeles.
108. Van Sluijs EM, McMinn AM, Griffin SJ (2007): Effectiveness of interventions to promote physical activity in children and adolescents: Systematic review of controlled trials. *British Medical Journal*, 335, 703-715.
109. Welk GJ (1999): The youth physical activity promotion model: A conceptual bridge between theory and practice. *Quest*, 51, 5-23.
110. Yıldız S (2013): İlköğretim okullarında beden eğitimi dersine yönelik öğrenci ve ana-baba tutumları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
111. Yaylacı F (2012): İlköğretim okullarında "Nasıl bir beden eğitimi dersi istiyorum?". *Milli Eğitim*, 195, 194-210.
112. Yıldırım A (2006): Sivas ilinde farklı eğitim düzeyindeki öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının saptanması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
113. Zeng HZ, Hipscher M, Leung RW (2011): Attitudes of high school students toward physical education and their sport activity preferences. *Journal of Social Sciences*, 7(4), 529-537.
114. Zengin S (2013): Çocuk ve gençlik merkezlerinde hizmet alan 12-18 yaş arası erkek çocukların beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutum düzeyleri ile benlik saygılarının incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.